

**VISITATIERAPPORT
REGULIERE BEOORDELING +
EXPERIMENT LEERUITKOMSTEN**

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot Leraar van de eerste graad
in Lichamelijke Opvoeding
voltijd/deeltijd

Christelijke Hogeschool Windesheim

De kracht van
kennis.

VISITATIERAPPORT REGULIERE BEOORDELING + EXPERIMENT LEERUITKOMSTEN

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot Leraar van de eerste graad
in Lichamelijke Opvoeding
voltijd/deeltijd

Christelijke Hogeschool Windesheim

CROHO nr. 35025

Hobéon Certificering

Datum:

10 maart 2021

Auditpanel:

Dhr. W. Ludeke (voorzitter)
Mw. drs. A.F.T. Ludéus
Mw. M.W. Ensink MA
Dhr. drs. M.J.P. de Wit
Mw. R. Houkes

Secretaris:

Dhr. drs. G.W.M.C. Broers

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	7
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	25
6.	AANBEVELINGEN	27
BIJLAGE I	Scoretabel	29
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	31
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	35
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	37

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Christelijke Hogeschool Windesheim
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 28-04-2020
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	B Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding
registratienummer croho	35025
domein/sector croho	Bewegen en Educatie
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten	240 EC voor beide opleidingsvarianten
afstudeerrichtingen	-
locatie	Zwolle
varianten	<ul style="list-style-type: none"> • B Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding, Voltijd. • B Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding, Deeltijd (tot 2017). • B Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding, Flexibele Deeltijd binnen het experiment leeruitkomsten (vanaf 2017).
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	1 december 2020

2. SAMENVATTING

De opleiding Lichamelijke Opvoeding (LO) is onderdeel van de Christelijke Academie voor Lichamelijke Opvoeding (CALO) binnen Hogeschool Windesheim en leidt studenten op tot een eerstegraads bevoegdheid voor het vak Lichamelijke Opvoeding. De verzorgingsgebieden zijn behalve het voortgezet (speciaal) onderwijs ook het basisonderwijs, het speciaal basisonderwijs en het middelbaar- en hoger beroepsonderwijs. Iedere doelgroep en schooltype heeft bepaalde kenmerken die van de docent bij het aanbieden van beweegactiviteiten vragen om samenwerking en maatwerk. Hogeschool Windesheim biedt de opleiding aan in twee varianten: een voltijd- en een deeltijdopleiding, die laatste participeert in het experiment leeruitkomsten sinds 2017, hierna deeltijd-flex.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De opleiding LO baseert de door haar beoogde leerresultaten op het recente opleidingsprofiel dat landelijk breed is gevalideerd en vastgesteld. Deze voldoen aan de vereisten ten aanzien van oriëntatie en inhoud. Het profiel is getoetst in en wordt gedragen door het werkveld. De beoogde leerresultaten voldoen aan de Dublin-descriptoren en representeren daarmee het bachelorniveau. De onderzoekscomponent is in het opleidingsprofiel verwerkt. De opleiding geeft internationalisering met name vorm door aandacht te besteden aan internationale perspectieven, inclusiviteit, mobiliteit en professionalisering van docenten. De visie rondom deeltijd-flex is helder geformuleerd. De deeltijd-flex is vormgegeven en ingericht op basis van de beoogde leerresultaten, (eenheden van) leeruitkomsten en onderwijsblokken. De eenheden van leeruitkomsten voldoen aan de kwaliteitseisen waaronder leerwegaafhankelijkheid, transparantie en zijn voor het werkveld herkenbaar.

De opleiding voldoet voor beide varianten op Standaard 1 aan de vereisten, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als **'voldoet'**.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het curriculum van beide opleidingsvarianten is inhoudelijk een correcte vertaling van de beoogde leerresultaten. Het curriculum van de opleiding LO bevat een omvangrijke component praktijkleren hetgeen studenten waarderen. Het curriculum kent vijf leerlijnen die samen een goed beeld geven van de centrale thema's die de opleiding kenmerken. Het curriculum laat een opbouw zien in verschillende fasen van competentieontwikkeling en complexiteit. De inhoudelijke accenten in het curriculum sluiten aan op de kennis- en kundecomponent zoals opgenomen in het landelijk vastgesteld profiel. De onderzoekscomponent is in het curriculum opgenomen. Studentgecentreerdheid is prima uitgewerkt in het curriculum. De begeleiding van studenten is goed vormgegeven en functioneert naar tevredenheid van de studenten. De kwalificaties van docenten zijn toereikend om het onderwijs te verzorgen. De opleidings-specifieke voorzieningen zijn toereikend en de betrokkenheid van lectoren bij het onderwijs neemt de laatste jaren toe. De acht onderwijseenheden en de hierin opgenomen leeruitkomsten geven deeltijd-flex studenten een goed beeld van de inhoud van de opleiding en van de afstudeereisen waaraan zij dienen te voldoen. De begeleiding van deeltijd-flex studenten heeft de opleiding op orde. De onderwijsovereenkomst vormt een goede basis voor de studie en het coachingstraject. De instroom van studenten is goed geregeld. Docenten die aan de deeltijd-flex lesgeven, beschikken over didactische vaardigheden die aansluiten op die van de voltijdopleiding met als 'plus' voor de deeltijd-flex het kunnen werken met leeruitkomsten. De deeltijd-flex is ontwikkelingsgericht; zowel het auditpanel als de opleiding zien nog ontwikkelpotentieel, bijvoorbeeld op het terrein van maatwerk en de aansluiting op de ontwikkelmogelijkheden van studenten. Het auditpanel vindt het belangrijk dat de opleiding steeds nieuwe ontwikkelmogelijkheden ziet en daarbij de stem van docenten en studenten meeweegt.

De opleiding voldoet voor beide varianten op Standaard 2 aan de vereisten, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als **'voldoet'**.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding heeft een systeem van toetsen en beoordelen ingericht dat de validiteit, betrouwbaarheid en de transparantie waarborgt. De variatie in toetsvormen heeft de opleiding op orde. Het afstudeerprogramma is gedegen van opzet en zorgt ervoor dat studenten op alle beoogde leerresultaten worden getoetst. Wel pleit het auditpanel voor een beperkter aantal afstudeerdocumenten, thans vier, waarin de student aantoont over de beoogde leerresultaten te beschikken. De beoordelingsformulieren kunnen eenvormiger, hetgeen de transparantie ten goede komt. Zowel de, door het management adequaat gefaciliteerde, examencommissie als de toetscommissie kwijten zich op consciëntieuze wijze van hun taken.

Voor de deeltijd-flex stelt het auditpanel vast dat de opleiding hier op een adequate wijze toetst en aansluit bij de uitgangspunten van deeltijd-flex opleiding: flexibel en leerwegaafhankelijk toetsen van eenheden van leeruitkomsten.

De opleiding voldoet voor beide varianten op Standaard 3 aan de vereisten, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als **'voldoet'**.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding levert over de volle breedte van beide varianten studenten af die beschikken over de vereiste competenties en die daarmee over het bachelorniveau beschikken. Dat wordt niet alleen duidelijk uit het optreden van de studenten tijdens de audit, maar ook uit de tussentijdse toetsen en de selectie van eindwerken die het panel, naar rato van zowel de voltijdse, (oude) deeltijdse en flexvariant heeft beoordeeld. Het werkveld, de alumni inclus, zijn goed te spreken over het functioneren van de afgestudeerden in de praktijk.

De opleiding voldoet voor beide varianten op Standaard 4 aan de vereisten, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als **'voldoet'**.

Algemene conclusie:

Gelet op de kwaliteit van de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding van Hogeschool Windesheim en het feit dat afgestudeerden van de opleiding over het bachelorniveau beschikken, adviseert het auditpanel de NVAO tot continuering van accreditatie van deze opleiding in de voltijdvariant. Voor de deeltijd-flex variant in het experiment leeruitkomsten geldt, dat deze voldoet aan de standaarden zoals beschreven in het protocol 'Beoordeling bestaande experiment leeruitkomsten'. Ook voor de deeltijd-flex variant adviseert het auditpanel continuering van de accreditatie.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 4 maart 2021.

3. INLEIDING

Christelijk Hogeschool Windesheim (hierna ook: Windesheim)

Windesheim is met ongeveer 21.000 studenten, enkele duizenden cursisten en ruim 1800 medewerkers één van Nederlands grotere hbo-instellingen. De hoofdvestiging is in Zwolle. Sinds 2010 is er een nevenvestiging in Almere.

De hogeschool biedt opleidingen aan op het gebied van onderwijs, bewegen en sport, theologie en levensbeschouwing, economie, management, recht en communicatie, journalistiek, gezondheid & welzijn, techniek, vormgeving, logistiek en ICT.

De opleiding Lichamelijke Opvoeding (LO) maakt binnen Windesheim deel uit van de CALO (Christelijke Academie voor Lichamelijke Opvoeding).

De opleiding wil haar studenten een kader aanbieden om bewegingsonderwijs vorm te geven vanuit het concept van ontwerpend lesgeven. In haar zelfevaluatie wijst de opleiding er op dat zij haar werk en de visie op haar opleidingsonderwijs samenvat in een praktijktheorie waarin het erkennen en waarderen van het onherleidbare verschil met de ander(en) gehanteerd wordt als uitgangspunt, naast een gefundeerde en gedeelde verantwoordelijkheid voor de ander. Dit werk bekrachtigt zij op basis van gemeenschappelijke ideeën die leven in het maatschappelijk- en wetenschappelijk veld op het terrein van pedagogisch en didactisch handelen binnen het vakgebied, inclusief onderwijs en digitalisering.

De flex-deeltijdvariant volgt in belangrijke mate de inhoud van de voltijdvariant maar kent op een aantal onderdelen een andere uitwerking. Doel van de flexibele deeltijdvariant is om na te gaan of een andere inrichting van een opleiding mogelijk is als alternatief voor de al langer bestaande reguliere deeltijd- en duale variant. Deze andere inrichting betekent voor een flex-deeltijdopleiding dat er geen sprake hoeft te zijn van een samenhangend geheel van onderwijseenheden zoals de wet dat voorschrijft. Veelmeer is er sprake van een samenhangend geheel van leeruitkomsten waardoor sprake is van een sterk geïndividualiseerd opleidingstraject voor de deeltijd-flexstudent afgestemd op, breed en algemeen geformuleerde, behoeften van de student. De basis voor het door de deeltijd-flexstudent te volgen leertraject is een onderwijsovereenkomst tussen student en opleiding. In deze rapportage besteden wij aan beide varianten aandacht.

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie

Naar aanleiding van de visitatie en de daaropvolgende NVAO-accreditatie zes jaar geleden, heeft de opleiding een aantal maatregelen genomen, waarbij die op onderzoeksgebied in het oog springt. Zo heeft zij thans een duidelijke visie geformuleerd op het terrein van onderzoek en is onderzoek ondergebracht binnen verschillende studieonderdelen en vormt het geen geïsoleerd onderdeel meer binnen het curriculum. In de woorden van de opleiding: "Hiermee is praktijkgericht onderzoek betekenisvoller en relevanter geworden voor studenten en werkveld". De discrepantie die het toenmalig auditpanel constateerde tussen het ambitieniveau van de opleiding t.a.v. praktijkgericht onderzoek en de eisen die zij stelde aan de eindwerken enerzijds en de aandacht die er in het curriculum was voor het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden en het beperkt aantal EC's voor het eindwerk anderzijds, zijn meer in evenwicht gebracht. De onderzoekscomponent in het curriculum is aanmerkelijk toegenomen hetgeen beter aansluit bij de verwachting van de opleiding dat studenten hun onderzoeksvaardigheden op adequate wijze tonen in hun afstudeerproducten. Ook heeft de opleiding het pedagogisch handelend vermogen van studenten beter verankerd in het curriculum van beide opleidingsvarianten. Een illustratie hiervan is het studieonderdeel 'Pedagogische Tact in Bewegingsonderwijs' dat thans deel uitmaakt van het curriculum.

Feedback van studenten en docenten heeft onlangs geleid tot een herziening van de gemeenschappelijke propedeuse: sinds dit studiejaar bestaat deze niet meer uit studenten van de opleidingen LO, Sportkunde en Psychomotorische Therapie samen, maar zijn zij gescheiden.

Tijdens projectweken werken studenten van drie opleidingen nog wel samen aan opleidingsoverstijgende thema's.

De opleiding LO en Covid-19

In de afgelopen maanden heeft de opleiding, als gevolg van Covid-19, nadrukkelijker ingezet op online onderwijs. Colleges zijn digitaal beschikbaar gesteld, zodat studenten ook later nog de colleges konden bekijken. Toetsing is Windesheim-breed opgepakt. Studenten en docenten zijn tevreden over de wijze waarop de opleiding op de thans ontstane situatie rondom Covid-19 reageert.

De audit is op locatie uitgevoerd.

Deze rapportage

Zowel de voltijdvariant als de deeltijd-flex variant van de opleiding zijn beoordeeld. In deze rapportage besteedt het auditpanel dan ook aan beide varianten aandacht. Omdat er voor de deeltijd-flex een aanvullend protocol geldt, bovenop het 'reguliere' NVAO-beoordelingskader voor bestaande opleidingen, is er voor gekozen om in deze rapportage expliciet aandacht te besteden aan de deeltijd-flex. Daar waar de deeltijd-flex afwijkt van de voltijdvariant, is dit duidelijk aangegeven.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebieden op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Aanvullende toelichting voor het experiment leeruitkomsten: De visie van de instelling op flexibilisering is vertaald naar een onderwijskundig concept dat is doorgevoerd in de experimenteervariant. De leerresultaten zijn vertaald naar eenheden van leeruitkomsten van maximaal 30 EC, die gezamenlijk en in samenhang de student in staat stellen de leerresultaten te realiseren. Het aantal EC is een uitdrukking van de mate waarin de eenheid van leeruitkomsten bijdraagt aan het realiseren van de leerresultaten (een outputgerichte benadering, zoals vastgelegd in het Besluit experimenten flexibel hoger onderwijs, 8 april 2016).

Leeruitkomsten beschrijven wat een student geacht wordt te weten, te begrijpen en te kunnen toepassen na afronding van een leerperiode. Leeruitkomsten moeten voldoen aan de volgende kwaliteitseisen:

- Leerwegonafhankelijk: ze stellen studenten in staat een eigen leerweg te bepalen.
- Representatief voor de leerresultaten van de opleiding.
- Herkenbaar voor het werkveld.
- Specifiek en meetbaar: ze bieden een eenduidig beoordelingskader bij leerwegonafhankelijke toetsing.
- Transparant: de relatie tussen leerresultaten, eenheden van leeruitkomsten, leeractiviteiten en toetsing is duidelijk.
- Samenhangend: ze vormen een samenhangende eenheid en zijn te onderscheiden van andere (eenheden van) leeruitkomsten.
- Duurzaam: ze zijn op zo'n manier geformuleerd dat ze een aantal jaren gehanteerd kunnen worden.

Bevindingen

Profiel

De opleiding hanteert het landelijk vastgestelde opleidingsprofiel uit 2018 voor de Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding (LO) dat op zijn beurt mede gebaseerd is op het beroepsprofiel van de Leraar Lichamelijke Opvoeding. In dit landelijk opleidingsprofiel is de kennisbasis geïntegreerd en worden vakinhoudelijke, vakdidactische en vakpedagogische bekwaamheden en de brede professionele basis onderscheiden. De door de opleiding LO gehanteerde beoogde leerresultaten waarover de student aan het eind van zijn opleiding dient te beschikken, zijn overgenomen uit het landelijk opleidingsprofiel.

Het verzorgen van Lichamelijke Opvoeding vormt de kern van het vakgebied van de leraar LO. Meer specifiek speelt de leraar LO een centrale rol bij de kennismaking en ontwikkeling van kinderen en jongeren met bewegen en sport in alle onderwijssettings (het primair onderwijs, het secundair onderwijs, het speciaal onderwijs en het beroepsonderwijs) .

Het opleidingsprofiel beschrijft niet alleen de positie van de startbekwame docent LO maar tevens zijn werkzaamheden in de klas (inclusief school en schoolomgeving), de beroepsidentiteit en de mate van toekomstbestendigheid ervan. Het opleidingsprofiel onderscheidt binnen de onderverdeling 'kennis' en 'kunde' van de leraar LO vier

domeincompetenties: de brede professionele basis, de vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogisch bekwaamheid. Voor zowel 'kennis' als 'kunde' zijn deze vier domeincompetenties uitgewerkt. Deze competenties zijn vervolgens uitgewerkt in subdomeinen. Voor 'de brede professionele basis' geldt bijvoorbeeld dat deze is uitgewerkt in subdomeinen waaronder: samenwerken, communiceren, onderzoeken, leren & reflecteren en het zich verder ontwikkelen als professional. Voor de domeincompetenties geldt dat deze op een inzichtelijke wijze en meer concreet zijn uitgewerkt in gedragscriteria en een kennisbasis. De domeincompetenties en de uitwerking hiervan voldoen aan de Dublin-descriptoren en zijn dan ook op bachelorniveau, zo stelt het auditpanel vast.

De opleiding LO heeft in verlengde van het opleidingsprofiel vier visies geformuleerd op de terreinen: 'onderzoekend vermogen', 'ontwikkelen van eigen professionaliteit', 'het informele curriculum' en 'internationalisering'. Bij de visie op het ontwikkelen van de eigen professionaliteit staan de waarden centraal die de student als leerkracht LO als uitgangspunt neemt in zijn onderwijs. De opleiding wil dat studenten een start maken met het vormgeven van een eigen professionele identiteit. Bij de visie op het informele curriculum gaat het met name om de relatie tussen studenten onderling en tussen docenten en studenten. De nabijheid van docenten moet studenten uitdagen te leren, elkaar om uitleg te vragen en aannames ter discussie te stellen. De opleiding LO beschouwt haar opleiding als een 'oefenruimte' waar studenten de gelegenheid krijgen om zich het vak eigen te maken.

De opleiding maakt deel uit van een netwerk van LO-opleidingen. De contacten en de activiteiten die zij hierbinnen gezamenlijk ondernemen, kunnen leiden tot aanpassing van het opleidingsprofiel en de beoogde leerresultaten. Indien het gaat om majeure wijzigingen, dan bespreekt de opleiding dit met haar werkveldadviescommissie en in het landelijk overleg van LO-opleidingen (ALO Nederland).

Het ontwikkelproces van het landelijke opleidingsprofiel impliceert een brede, tevens internationale, oriëntatie op het beroepsdomein van de bachelor-opgeleide LO'er. Het profiel is breed gevalideerd door het werkveld, zowel landelijk als regionaal, dat via klankbordgroepen een bijdrage leverde. De Zwolse werkveldadviescommissie bestaat uit vertegenwoordigers afkomstig uit zowel het onderwijs als uit aan sport gerelateerde organisaties.

Het auditpanel stelt vast dat het opleidingsprofiel, de domeincompetenties, de hiervan afgeleide subdomeinen en de uitwerking hiervan goed aansluiten bij de onderwijspraktijk. Zij geven de leraar LO een voldoende eigenstandige positie in de onderwijskolom van primair onderwijs tot en met het hbo. De opleiding merkt in dit verband nog op dat zij de afgelopen jaren te maken heeft gehad met een aantal veranderingen, o.a. wat betreft het herziene beroeps- en opleidingsprofiel. Deze hebben geleid tot een aantal wijzigingen in het curriculum, waaronder de toegenomen aandacht voor onderzoek.

Onderzoekend vermogen

Onderzoek maakt deel uit van de beoogde leerresultaten: binnen de domeincompetentie 'Brede professionele basis' vormt het een apart subdomein waar zes gedragscriteria aan verbonden zijn. De opleiding LO wijst er op dat zij het als 'cruciaal' beschouwt dat docenten over een onderzoekend vermogen beschikken dat leidt tot (1) een *evidence-based* praktijk, (2) tot reflectie bij de student en (3) innovatie binnen de sector. De student leert om praktijkonderzoek (gericht op de klas en de directe omgeving ervan) en praktijkgericht onderzoek uit te voeren. Tot de gedragscriteria op dit terrein behoren: 'De leraar verzamelt, selecteert en interpreteert relevante bronnen voor het praktijkgericht onderzoek dat hij uitvoert, zodanig dat hij verantwoorde en onderbouwde keuzes kan maken', 'De leraar zet zijn onderzoekende houding in als middel om zijn beroepsprestaties te verbeteren'. Zo moet de leerkracht LO een bijdrage kunnen leveren aan de oplossing van praktijkvraagstukken rondom bewegen op basis van onderzoek, leidend tot beroepsproducten en -diensten.

Het auditpanel vindt dit belangrijk, mede omdat het bijdraagt aan een andere subdomein binnen de domeincompetentie 'Brede professionele basis': het subdomein 'Kritisch denken'. Dit illustreert de samenhang tussen subdomeinen binnen één domeincompetentie.

Internationalisering

Voor de opleiding is internationalisering geen doel op zich maar levert het een bijdrage aan de kwaliteit van haar onderwijs. Zij wijst in dit verband op de volgende aspecten die deel uit maken van internationalisering: internationale perspectieven in het onderwijs, de professionalisering van docenten, inclusiviteit en de mobiliteit van studenten. Het auditpanel trof internationalisering verder aan bij de domeincompetentie 'Vakinhoudelijke bekwaamheid'. Hier is bij de kennisbasis sprake van internationale kennisontwikkeling, i.h.b. inzicht hebben in actuele (internationale) ontwikkelingen op het vakgebied.

Deeltijd-flex

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding de afgelopen jaren veel energie heeft gestoken in het (verder) ontwikkelen van de deeltijd-flex variant. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de Onderwijs- en Examenregeling die specifiek voor deze opleiding is geschreven en die studenten een goed beeld geeft van deze opleidingsvariant. De opleiding heeft een visie geformuleerd specifiek voor de deeltijd-flex en beschrijft daarin zes facetten die wat haar betreft kenmerkend zijn voor flexonderwijs voor volwassenen zoals kleinschaligheid, flexibiliteit en op de praktijk georiënteerde leeruitkomsten. Daarnaast besteedt zij in haar visie aandacht aan zes uitgangspunten bij de ontwikkeling van een flexibel onderwijstraject waaronder flexibiliteit en vraaggerichtheid van het opleidingstraject en de vormgeving van de opleiding op basis van leeruitkomsten (zie hierna).

De deeltijd-flex variant baseert zich, evenals de voltijdvariant, op het landelijk vastgesteld opleidingsprofiel en de hierin opgenomen beoogde leerresultaten. De opleiding heeft in een schema op inzichtelijk wijze acht eenheden van leeruitkomsten beschreven van elk 30 EC die gelden voor de deeltijd-flex. Zij sluiten goed aan op de beoogde leerresultaten en zijn als volgt geformuleerd:

- Organiseren en uitvoeren van beweegactiviteiten en vakinhoudelijk kennis BO.
- Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen binnen bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.
- Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen binnen bewegingsonderwijs in het voortgezet onderwijs.
- Legitimering van Bewegingsonderwijs, Gezondheid en Leefstijl.
- Functioneren als startende professional Bewegingsonderwijs.
- Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen binnen bewegingsonderwijs voor speciale doelgroepen.
- Keuzeminor.
- De startbekwame docenten bewegingsonderwijs als reflectieve, onderzoekende en pedagogische professional.

De opleiding definieert een leeruitkomst als volgt: 'Leeruitkomsten beschrijven wat een student geacht wordt te weten, te begrijpen en kan toepassen na afronding van een leerperiode'. Leeruitkomsten zijn leerwegaafhankelijk en samenhangend geformuleerd. Ter illustratie volgen de leeruitkomsten voor het blok 'Vakinhoudelijk en didactische handelen bij bewegingsonderwijs in het primair onderwijs':

- Plannen, onderbouwen en verantwoorden bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.
- Uitvoeren van bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.
- Evalueren van en reflecteren op bewegingsonderwijs in het primair onderwijs.

In een apart document, '*Addendum flex deeltijd LO definitief*', heeft de opleiding dit op inzichtelijke wijze verder uitgewerkt. De leeruitkomsten sluiten goed aan op de beroepspraktijk, zijn transparant geformuleerd, geven een goed beeld van de kennis en kunde waarover de afgestudeerde LO'er dient te beschikken en bieden de student de gelegenheid om de beoogde leerresultaten te behalen. De leeruitkomsten vormen het fundament van het opleidingsprofiel en sluiten aan bij eerder genoemde 'vakinhoudelijke', '(vak)didactische' en 'vakpedagogische' bekwaamheden en brede professionele basis van leerkrachten Lichamelijke Opvoeding. Voor het opstellen van de leeruitkomsten heeft de opleiding gebruik gemaakt van de kennis en kunde binnen haar eigen docententeam, van specialistische onderwijskundige ondersteuning binnen de hogeschool op dit terrein en van de input vanuit het werkveld, in het bijzonder de werkveldadviescommissie. De bijdrage van het werkveld staat er garant voor dat de leeruitkomsten aansluiten op de beroepspraktijk en robuust geformuleerd zijn. Lopende het experiment deeltijd-flex stelt de opleiding de leeruitkomsten bij of voegt zij leeruitkomsten toe op basis van informatie uit het werkveld of afkomstig van docenten en studenten. Dit is tot dusver in beperkte mate gebeurd, een aanwijzing dat de leeruitkomsten duurzaam zijn geformuleerd. Het auditpanel stelt vast dat de opleiding serieus werk heeft gemaakt van de formulering van goed toetsbare leeruitkomsten binnen de acht onderwijseenheden en de vinger aan de pols houdt voor wat betreft de actualiteit ervan.

Het auditpanel heeft deeltijdstudenten gesproken tijdens de audit die aangaven tevreden te zijn over de mate waarin de leeruitkomsten richtinggevend zijn voor hun leertraject en de mate waarin zij aansluiten op de beroepspraktijk.

De opleiding LO wil de komende periode bekijken of zij de ervaringen door het werken met leeruitkomsten uit de deeltijd-flex kan inzetten bij de voltijdvariant. Een belangrijk punt omdat de opleiding aantoont dat zij niet stilstaat, innoveert en zich daarbij verder wil ontwikkelen in het ten tijde van Covid-19 turbulent onderwijsveld en daarbij aansluiting zoekt bij recente ontwikkelingen binnen het hoger onderwijs.

Weging en Oordeel

De opleiding baseert de door haar beoogde leerresultaten op het recente opleidingsprofiel dat landelijk breed is gevalideerd en vastgesteld. Deze voldoen aan de vereisten ten aanzien van oriëntatie en inhoud. Het profiel is getoetst in en wordt gedragen door het werkveld. De beoogde leerresultaten voldoen aan de Dublin-descriptoren daarmee het bachelorniveau borgend. De onderzoekscomponent is in het opleidingsprofiel opgenomen. Internationalisering geeft de opleiding met name vorm door aandacht te besteden aan internationale perspectieven, inclusiviteit, mobiliteit en professionalisering van docenten. De opleiding LO kan dit nog explicieter opnemen in de beoogde leerresultaten. De visie rondom deeltijd-flex is helder geformuleerd. De wijze waarop de deeltijd-flex is uitgewerkt is goed. Er is daarbij aandacht besteed aan de vormgeving en inrichting van het onderwijs, uitgaande van de beoogde leerresultaten, onderwijsblokken en leeruitkomsten. Dit is gebeurd in nauwe samenwerking met docenten, studenten en het werkveld. De eenheden van leeruitkomsten voldoen aan de kwaliteitseisen waaronder, leerwegaafhankelijkheid, transparantie en voor het werkveld herkenbaar.

De opleiding voldoet voor beide varianten op Standaard 1 aan de vereisten, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als '**voldoet**'.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Aanvullende toelichting voor het experiment leeruitkomsten: De leersituatie en -omgeving zijn passend bij de beoogde leeruitkomsten en bij de behoeften en omstandigheden van (een groep) studenten. De opleiding kan verantwoorden dat de leeractiviteiten en de begeleiding van studenten adequaat zijn om de leeruitkomsten te behalen. De opleiding laat hierbij zien hoe zij rekening houdt met verschillen tussen (groepen) studenten in kennis, ervaring, tijd, loopbaandoelen en omstandigheden.

Docenten (instructeurs, begeleiders e.d.) zijn aantoonbaar competent om studenten te begeleiden, bijvoorbeeld bij de keuze voor en vormgeving van leeractiviteiten.

De student voldoet aan de wettelijke instroomeisen. Uit een intake-assessment kan blijken dat de student de opleiding versneld kan doorlopen. Onvolledige opleidingen bepalen op grond van een toelatingsonderzoek of de student toelaatbaar is en voor welk traject de toegelaten student in aanmerking komt.

De opleiding en de student maken vooraf expliciete, inhoudelijke afspraken over de invulling van het individuele opleidingstraject per eenheid van leeruitkomsten en de begeleiding daarvan door de docent. Daarmee is inzichtelijk hoe de student in staat is de leeruitkomsten te realiseren. Als een praktijkorganisatie betrokken is, leggen opleiding, student en praktijkorganisatie de afspraken vast in een overeenkomst. Een tripartite overeenkomst is verplicht voor duale opleidingen en wenselijk voor deeltijdse opleidingen. Hierin komen onder meer aan de orde: de beschrijving van de inhoud van de leeractiviteiten binnen de eenheid, de aard en frequentie van de begeleiding en de wijze van toetsing en, indien van toepassing, afspraken tussen de opleiding en de praktijkorganisatie over bijscholing van praktijkbegeleiders. De student is mede-eigenaar van het leerproces en daarmee van de invulling van de overeenkomst en afspraken.

De opleiding verantwoordt hoe docenten tot een eenduidige interpretatie van leeruitkomsten komen. De opleiding heeft een gestructureerde praktijk van kwaliteitsborging van opleidingstrajecten van individuele studenten en versterking ervan door tussentijdse evaluatie en verbetering.

Bevindingen

Curriculum

De vierjarige voltijd- en flex-deeltijdvariant zijn op een overzichtelijke wijze vormgegeven. In de propedeuse van de voltijdvariant kent het curriculum een LO beroepsspecifiek deel van 45 EC waarin de opleiding haar studenten introduceert in de beroepstaken van de beoogde leerresultaten voor de docent LO.

De major omvat 210 EC, de minor (persoonlijke profilering) 30 EC. Het auditpanel stelt vast dat in de hoofdfase de major is opgebouwd uit de volgende onderdelen: kritische beroepssituaties, beroepsondersteunend onderwijs, studentbegeleiding en professionele profilering. De opleiding heeft de beoogde leerresultaten correct en op een inzichtelijke wijze omgezet in leerdoelen, zo is het auditpanel gebleken na bestudering van het curriculum en na gesprekken met studenten en docenten.

In elk studiejaar staat een thema centraal en loopt de student stage. In de propedeuse staat het thema 'Samen bewegen en studeren op de CALO' centraal, loopt de student snuffelstages en is er sprake van groeps-hospiteren in het basisonderwijs. In het tweede studiejaar staat het leren lesgeven in het basisonderwijs centraal, loopt de student het hele jaar één dag in de week stage in het Primair Onderwijs en loopt deze een zwemstage. De opleiding kan volgens het auditpanel overwegen om de stage in een 'voortgezet onderwijs omgeving' eerder in het curriculum op te nemen dan thans het geval is. Het zwemonderwijs krijgt relatief veel aandacht in het curriculum hoewel het enerzijds in de LO-praktijk nauwelijks deel uitmaakt van het vakwerkplan. Anderzijds ziet het auditpanel 'met enige treurnis' het schoolzwemmen steeds meer verdwijnen waardoor het auditpanel de aandacht hiervoor wel waardeert. In het derde leerjaar staat het leren lesgeven in het voortgezet onderwijs centraal en loopt de student dat studiejaar twee dagen per week stage op een instelling voor Voortgezet Onderwijs. Tevens loopt de student een oriënterende stage op het Speciaal Onderwijs. In het afsluitende vierde studiejaar geeft de student les in een door hem gekozen onderwijstype.

In de voltijdvariant zijn de kenmerkende beroepssituaties en de beroepsondersteunende onderwijseenheden in vijf leerlijnen geordend: stage, methodiek-didactiek, sociale wetenschappen, humaan biologische wetenschappen en studentbegeleiding. De kennisbasis van de opleiding is in deze vijf leerlijnen op een inzichtelijke wijze verwerkt waarbij de relevante thema's uit het vakgebied een plek hebben gekregen, zo stelt het auditpanel vast. Studenten werken met authentieke problemen en praktijkcasussen die mede de kern van het onderwijs vormen. Ter ondersteuning, als 'flankerend onderwijs', biedt de opleiding studenten een uitgebreide kenniscomponent aan. De opleiding maakt daarbij gebruik van verschillende onderwijsvormen: van (sport)praktijklessen tot en met het hoorcollege.

De complexiteit van het curriculum neemt toe, deze opbouw zit in de wijze waarop de student in de praktijk of bij het werken aan opdrachten functioneert en de mate van zelfstandigheid bij de uitvoering van praktijkopdrachten. De opleiding spreekt in dit verband over 'cyclisch leren', waarbij in de opbouw van het curriculum beroepsproblemen en beroepstaken telkens weer aan bod komen en de complexiteit van de context en het op te lossen probleem toeneemt. Als een rode draad door de opleiding loopt de ontwikkeling van de professionele identiteit van de student en is er bij verschillende studieonderdelen ruim aandacht voor de onderzoekscomponent, zo is het auditpanel gebleken na bestudering van het curriculum. Het auditpanel is van oordeel dat de opbouw van het voltijdcurriculum duidelijk gestructureerd is en studenten de gelegenheid biedt om hun kennis en kunde te tonen. De inhoudelijke accenten in het curriculum sluiten aan op die uit de kennisbasis, geformuleerd in het landelijk opleidingsprofiel. In het curriculum is naast aandacht voor de basiskennis ook aandacht voor recente ontwikkelingen in het vakgebied waaronder het uitleen- en innovatiecentrum SSPUIZ.

Tijdens de audit was de relatie tussen de opleiding en het mbo een gespreksthema omdat het voorbereiden op het lesgeven in het mbo als toekomstige werkplek niet standaard is opgenomen in het curriculum. Wel kunnen studenten hiervoor kiezen in de tweede fase van hun studie. Centraal voor studenten die zich ook richten op het vak LO in het mbo blijkt de vraag te zijn: 'Hoe zet ik deze opdracht weg in het mbo?' Een lastige vraag die zij zonder de steun van de opleiding niet zomaar kunnen beantwoorden. Binnen de opleiding is het mbo niet standaard in het curriculum opgenomen en moet de student hiervoor kiezen. Het curriculum zou de student wellicht nog beter kunnen voorbereiden op een stage in het mbo.

Het mbo vraagt andere vaardigheden van een docent. Zoals één van de studenten tijdens de audit aangaf: 'Het zit in je persoonlijke *drive* om LO lessen te verzorgen op een mbo-instelling. Dat is niet voor iedereen weggelegd'.

Het door het auditpanel bestudeerde 'Leer- en Toetsplan' van de opleiding beschrijft de beoogde leerresultaten (in de terminologie van de opleiding: 'opleidingskwalificaties') die zij binnen de verschillende onderwijseenheden toetst. De beoogde leerresultaten komen meerdere keren aan bod in de verschillende studieonderdelen gedurende de opleiding. De verbinding tussen de beoogde leerresultaten en leerdoelen, als ook de curriculumonderdelen en thema's waarbinnen deze aan de orde komen, zijn helder beschreven. De beschrijving toont dat er sprake is van een voor de beoogde leerresultaten dekkende vertaling naar de inhoud van het LO-curriculum. Ten tijde van de audit onderzocht de opleiding hoe zij de opgedane kennis van het werken met leeruitkomsten in de deeltijdopleiding kan gebruiken in de voltijdvariant. Een initiatief dat het auditpanel zeker aanmoedigt.

De opleidingscommissie van de opleiding bestaat uit docenten en studenten. Zij zien het als hun taak om te voorkomen dat er gaten ontstaan tussen opleiding en studenten en hebben 'voelsprietten' in de opleiding. Binnen de opleiding LO neemt de opleidingscommissie een steeds prominenter rol in als aanspreekpunt voor studenten. Steeds meer ervaren zij dat de opleiding actie onderneemt na vragen/suggesties van studenten.

Didactiek

Het onderwijs is opgezet op basis van het sociaal-constructivisme, is 'vraaggestuurd' vormgegeven en in belangrijke mate opgebouwd rondom casuïstiek uit de beroepspraktijk die is ingebracht door docenten of studenten. Ook nemen (ervaringen uit) stages een belangrijke plek in het curriculum in. Aandacht voor variaties in opdrachten en leeractiviteiten acht de opleiding daarbij van belang, zodat studenten niet een 'trucje' leren, maar een vraagstuk veel meer vanuit verschillende invalshoeken, en afgestemd op de behoeften van de leerling leren benaderen. De opleiding spreekt in dit verband over 'betekenisvol leren' waarbij studenten realistische en 'betekenisvolle' leertaken uitvoeren. Hier komt ook het student-gecentreerd karakter van de opleiding LO naar voren:

- De student is zelf (mede) verantwoordelijk voor zijn ontwikkeling als professional.
- Hij komt tot de beoogde leerresultaten via meerdere wegen. Docenten arrangeren daartoe (relatief) open leersituaties.
- De opleiding hanteert leervormen die om initiatief, inbreng en betrokkenheid van studenten vragen zoals discussies, werkbegeleiding en presentaties.
- Leren vindt plaats in een contextrijke omgeving die de student deels zelf kiest en waarbij leren cumulatief plaatsvindt met kennisconstructie als doel.

Ter voorbereiding op de colleges werkt de student studievragen uit. Het auditpanel heeft de studievragen bestudeerd voor het studieonderdeel 'Bewegen en presteren' waarbij studenten het boek 'Inspannings- en sportfysiologie' als naslagwerk gebruiken. De studievragen maken het studenten mogelijk om de literatuur doelgericht te bestuderen. De door de opleiding voorgeschreven literatuur representeert het bachelorniveau. De opleiding werkt samen met scholen in de regio. Studenten maken vanaf de start van de opleiding kennis met de onderwijspraktijk. Hier ervaren zij wat leerkrachten dagelijks meemaken en leren zij om te gaan met kritische beroepssituaties. Op de opleiding analyseren de studenten deze situaties en discussiëren zij hierover met medestudenten, daarbij begeleid door een docent. Het auditpanel vindt dit een waardevol concept, dat goed aansluit op het profiel van de opleiding: het zorgdragen voor een stimulerende onderwijsomgeving waarin de student zich ontwikkelt tot een startbekwaam docent in de LO en tot een beginnend professional die samenwerkt binnen een sectie LO en een docententeam.

Studenten zijn tevreden over de door de opleiding gehanteerde didactiek. Met name het samenwerken, het groepswork, spreekt hen aan. Uit de verschillende gesprekken blijkt dat de studenten zich gekend voelen door hun docenten, wat het makkelijker maakt om vragen te stellen. Tevens zijn zij van oordeel dat de opleiding een balans heeft gevonden tussen hetgeen zij aanreikt en hetgeen je als student zelf of in groepsverband moet uitzoeken.

Begeleiding

Begeleiding binnen de opleiding bestaat uit begeleidingsgesprekken, supervisie en intervisie, zowel in groepsverband als individueel. De studiebegeleider is gedurende de eerste helft van de opleiding mentor, stagebegeleider, coach en assessor van een groep studenten. Tevens is de begeleider kern docent van een groep studenten en verzorgt hij lessen binnen de didactische practica en studentbegeleiding. Op deze wijze behoudt de docent zicht op individuele- en groepsleerprocessen. Bij de begeleiding van studenten ligt het accent op de reflectie van de student, op zijn ervaringen bij het werken aan opdrachten en de stage. De studiebegeleider toetst de ontwikkeling van de student aan de hand van het studentportfolio en het portfolioassessment waarbij de nadruk ligt op kenmerkende beroepssituaties.

Studenten geven aan tevreden te zijn over de wijze waarop de opleiding de begeleiding heeft ingericht. Voor zowel voltijd- als flex-deeltijdstudenten geldt dat hun zelfstandigheid en verantwoordelijkheid toenemen naarmate zij in hun studie vorderen. Laatstgenoemden zijn vaak ouder dan voltijdstudenten en hebben daarom minder behoefte aan begeleiding, op weg naar meer verantwoordelijkheid voor hun leerproces. Studenten geven verder aan dat de opleiding hen voldoende leerruimte biedt om de eigen leerwensen en leerprocessen vorm te geven. Een kenmerk van studentgecentreerd onderwijs dat zowel voor de voltijdvariant als de flex-deeltijdvariant kenmerkend is. Zo kunnen studenten kiezen binnen welk type onderwijs zij hun eindstage volgen, kunnen hun minor kiezen en kunnen hun profileringspunten invullen tijdens de hoofdfase. Ook bestaat voor studenten de mogelijkheid om een eigen 'handelingsverlegenheid' in te brengen bij het studieonderdeel 'Pedagogische Tact in Bewegingsonderwijs' om hier vervolgens hun eindwerk op te richten. Samenvattend stelt het auditpanel vast dat de opleiding LO ruim voldoende aandacht besteedt aan studentgecentreerd onderwijs.

Stagecomponent

Het leren in de praktijk vormt een belangrijk onderdeel van het curriculum; de stageleerlijn neemt dan ook een centrale positie in binnen het curriculum. Stage-ervaringen en de gemaakte opdrachten spelen in de hoorcolleges, werkcolleges en praktijklessen een grote rol; binnen werkcolleges staan interactieve werkvormen zoals ervaringsopdrachten en samenwerkingsopdrachten centraal. Het auditpanel vindt dit belangrijk omdat op deze wijze studenten 'beroepseigen leerervaringen' verwerven die zij koppelen aan de kennisbasis uit de opleiding. Zo starten studenten in de propedeuse met *micro teaching*: in groepjes van 4-5 studenten geven zij les aan een klein aantal leerlingen. In het tweede studiejaar volgt een lintstage in het basisonderwijs van één dag in de week en waar zij in de laatste fase alleen lesgeven. In het derde studiejaar lopen studenten in duo's stage in het voortgezet onderwijs maar geven zij veelal alleen les. In het laatste jaar draaien studenten min of meer volledig mee in een vakgroep, dit betekent niet alleen lessen geven. Maar ook het ontwikkelen van onderwijs, organisatie van sportactiviteiten etc. Docent lichamelijke opvoeding zijn is meer dan alleen lessen geven, zo merkt het auditpanel op. Het auditpanel stelt vast dat (1) de student in ruime mate gelegenheid krijgt om stage te volgen en (2) dat studenten in hoge mate tevreden zijn over de omvang en inhoud van de stage. De begeleiding tijdens de stage beoordelen zij als adequaat.

De opleiding organiseert voor stagecoaches 'terugkomdagen' waarin zij niet alleen hun ervaringen delen, maar de opleiding hen ook betreft bij de inhoud en vormgeving van het curriculum. Stagecoaches geven een advies dat de stagebegeleider meestal overneemt. In dit verband merkt het auditpanel op, dat het een kwetsbaar systeem is.

In het derde jaar is de beoordeling van de opleidingsbegeleider doorslaggevend of de student les mag geven in het vierde studiejaar. Het zou goed zijn, zo geeft de opleiding aan, om stagecoaches vooral meer te betrekken bij de praktijktheorie van de CALO en minder bij het curriculum. Het is goed dat de opleiding hierover nadenkt; afstemmen/kalibreren van het gewenste stageniveau blijft een belangrijk punt voor de opleiding.

Minoren

Studenten van beide varianten kunnen in het vierde studiejaar een minor volgen die óf verdiepend voor het vakgebied is of de student juist een breder perspectief biedt. Het studentgecentreerde karakter van de opleiding komt hier duidelijk naar voren: de opleiding stimuleert haar studenten om zelf een keuze te maken uit het brede aanbod aan opleidingen met een omvang van 30 EC zowel binnen als buiten de onderwijsinstelling. Zo kunnen studenten een prémaster volgen ter voorbereiding op een masteropleiding. De CALO biedt acht minoren aan op terreinen zoals groepsdynamica en speciaal bewegen. 90 procent van de studenten volgt één van deze minoren. Inmiddels is de minor CALO-Pabo aan het palet minoren toegevoegd. De opleiding voert deze minor op als (onderdeel) van hun 'Pabo-ALO-opleiding'. De opleiding kan studenten aanmoedigen om in het kader van internationalisering in het buitenland minoren te volgen. Het brede vakgebied leent zich hier uitstekend voor.

Onderzoek

De opleiding heeft de onderzoekscomponent geïntegreerd verwerkt in het curriculum. Dit betekent dat binnen studieonderdelen er sprake is van aandacht voor: observeren, bronnenonderzoek en gespreksvaardigheden/interviewen. Het is de keuze van de opleiding om deze drie componenten van onderzoeken aan te bieden. Vanaf de aanvang van zijn studie krijgt de student hiermee te maken. In het derde studiejaar volgt de student een studieonderdeel dat geheel gericht is op praktijkgericht onderzoek. De vraagstelling waar studenten dan aan werken is afkomstig uit de beroepspraktijk. De hier opgedane kennis draagt bij aan de praktijkervaring en onderzoeksattitude van de student. Studenten maken kennis met verschillende varianten van praktijk(gericht) onderzoek waar zij tijdens de opleiding en in de beroepspraktijk mee in aanraking komen waaronder de *case-study* en interventieonderzoek. Het auditpanel vond het wel jammer dat het bij de afstudeerwerken geen interventie-onderzoek aantroef. De toetsing van het onderzoekend vermogen is verbonden aan drie afstudeerwerken: het maken van lessenreeksen, pedagogische tact in bewegingsonderwijs en het ontwikkelen en legitimeren van de eigen vakvisie.

Studenten geven aan dat de opleiding hen voldoende voorbereidt op de toetsing van hun onderzoekend vermogen. Als een goed initiatief beschouwt het auditpanel de recente verbinding tussen het vak 'Praktijkgericht onderzoek' met de praktijkstages. Ook stelt het auditpanel vast dat de opleiding nauw verbonden is aan lectoraten die op hun beurt de opleiding ondersteuning bieden bij onderzoeksvaardigheden in het curriculum. Ook zet zij lectoren opleidingsbreed in om les te geven en om docenten verder te ondersteunen op onderzoeksgebied. Een goed initiatief volgens het auditpanel omdat op deze wijze de onderzoekscomponent een kwaliteitsimpuls krijgt.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding sedert de laatste accreditatieaudit een forse inhaalslag heeft gemaakt op het terrein van de onderzoekscomponent binnen het curriculum. Zeker in de Plan- en Do-fase van de PDCA-cyclus is veel geïnvesteerd. De laatste twee fases, Check en Act, verdienen de komende jaren wel nog meer aandacht: resultaten van het onderzoek dat studenten doen en aanbevelingen op basis daarvan zijn niet altijd terug te vinden in het gemaakte afstudeerwerk en de beoordelingscriteria. Tijdens de audit bleek dat de opleiding hierover wel gesprekken voert met studenten. Voor de lessenreeks en stage blijkt er wel sprake te zijn van het doorlopen van een volledige cyclus.

Docenten

Docenten zijn voldoende toegerust om het aan hen toebedeelde studieonderdeel te verzorgen. Zij beschikken over ervaring in het bewegingsonderwijs en over ervaring op het gebied van bewegen buiten de onderwijscontext. Het auditpanel is tevreden over de inspanning die de opleiding heeft geleverd sinds de laatste visitatie om het aantal masteropgeleide docenten te verhogen naar 80 procent, komend van 40 procent in 2014. Ook bestaat tevredenheid bij het auditpanel over de omvang van het aantal gepromoveerde/zich in een promotietraject bevindende docenten van 10 procent. Een deel van de docenten werkt samen met het lectoraat dat het dichtst bij de opleiding staat; 'Betekenisvol bewegen'. Een aantal docenten is ook internationaal actief op de terreinen sport en spel, onderwijspedagogiek en sport en zwemmen. Positief is het auditpanel verder over de link tussen de opleiding LO en de master LOSP (Lichamelijke Opvoeding en Sportpedagogiek). Afgestudeerden van de LO hebben toegang tot deze master. Studenten zijn tevreden over zowel de vakdidactische als vakinhoudelijke kennis van hun docenten.

Docenten ervaren werkdruk, onder andere door hun brede takenpakket. Docenten spreken tijdens de audit in dit verband over een 'pittige inzet'. Zij zien studenten in verschillende contexten, hetgeen wel tot een zo volledig mogelijk beeld van studenten leidt maar tevens vraagt om onderling overleg, administratie en afstemming dat veel tijd kost.

Wat betreft de externe contacten van docenten nemen zij deel aan het landelijk overleg van LO-opleidingen en participeren zij in landelijke studiedagen en congressen. Een aantal docenten heeft contact met buitenlandse onderwijs- en kennisinstellingen die relevant zijn voor de opleiding. In samenwerking met andere organisaties organiseert de opleiding evenementen rondom bewegen, jeugdsport en sportspelen. Positief is dat opleidingsbreed is besloten om docenten te laten deelnemen aan de jaarlijkse studiereis van de masteropleiding LOSP. Het College van Bestuur heeft een verplicht certificeringstraject BKE/SKE opgelegd aan alle opleidingen, zo ook aan de opleiding LO. Het auditpanel merkt op dat het aantal SKE-gecertificeerden hoger kan. Na aanvankelijk scepsis van de kant van docenten is dit omgeslagen in een meer positieve houding van docenten ten aanzien van toetsing omdat kwaliteitsverbetering van de toetsen en de toetsing inmiddels voor hen zichtbaar zijn.

Voorzieningen

De opleiding beschikt over verschillende ruimten, specifiek toegesneden op een LO-opleiding. Tevens zijn er studielandschappen en werkruimtes. Het sportgebouw is recent gerenoveerd, praktijklokalen voldoen aan de laatste eisen omtrent inrichting en geluidsvoorschriften. Wel heeft de opleiding, zo geeft zij aan, last van een zeer kwetsbare buiten-accommodatie. Studenten kunnen materialen lenen voor stages en de organisatie van sport- en beweegactiviteiten. De werkkamers van de 'beweeglectoraten' bevinden zich thans in de directe omgeving van de LO-opleiding, hetgeen leidt tot meer overleg tussen lectoren en docenten en de uitwisseling van ideeën en andere aan onderwijs gerelateerde kwesties en activiteiten intensiveert. Het auditpanel stelt vast dat de opleidings specifieke voorzieningen voldoen.

Deeltijd-flex

Het auditpanel constateert dat de opleiding het volledige flexibel opleidingstraject duidelijk aan studenten presenteert. Zij kunnen daartoe relevante documentatie bestuderen die hen antwoord geeft op vragen die voor een deeltijd-flex student relevant zijn zoals 'Waartoe leer je?', 'Wat leer je, wat heb je al geleerd?' en 'Kan je het?'. Voor de deeltijd-flex geldt (1) dat studenten zelf verantwoordelijk zijn voor hun ontwikkeling als professional, (2) het leren plaatsvindt langs meerdere wegen, (3) studenten leren door samen te werken en door individueel te leren, (4) het leren plaatsvindt in een stimulerende en contextrijke omgeving waarbij (5) kennisconstructie het doel is en leren cumulatief.

Bij de start van de opleiding dienen studenten te voldoen aan de wettelijke instroomeisen. Dit toetst de opleiding bij iedere student tijdens een intake-assessment.

Studenten met relevante werkervaring en/of eerder behaalde scholingsresultaten kunnen bij de start van een opleidingstraject via het intake assessment aantonen dat zij voldoen aan leeruitkomsten. Het resultaat van het intake-assessment vormt het uitgangspunt voor een onderwijsovereenkomst (zie hierna).

Tot de propedeuse behoren de eenheden van onderwijseenheden 'Organiseren beweegactiviteiten' en 'Vakinhoudelijk en vakdidactisch handelen in het primair onderwijs' met ieder hun eigen, en daarmee goed van elkaar te onderscheiden, leeruitkomsten. Nadat studenten de leeruitkomsten van de propedeuse hebben afgerond, bepalen zij zelf in welke volgorde en volgens welke route zij de andere leeruitkomsten de volgende studiejaar verwerven. Daartoe stellen student en opleiding een onderwijsovereenkomst op. Hierin is het leertraject van de student beschreven en zijn leeractiviteiten. De onderwijsovereenkomst is een telkens terugkerend thema bij de begeleiding van de student door de studentbegeleider en vormt in feite de routekaart of een 'sturend instrument' voor de student gedurende zijn opleiding.

De deeltijd-flex heeft voor een studentbegeleider acht eisen geformuleerd die het auditpanel onderschrijft en die deels onderscheidend zijn voor docenten van een flexopleiding. Ter illustratie twee onderscheidende eisen:

- De studentbegeleider kent de samenhang tussen leeromgeving, leeruitkomst en het valideren van leeruitkomsten en past dit toe op de leermogelijkheden van de student
- De studentbegeleider kent de samenhang tussen leeruitkomsten en leeractiviteiten en kan de student adviseren bij de invulling van de onderwijsovereenkomst.

Het auditpanel steunt het uitgangspunt van de opleiding dat docenten en studenten bespreken wat mogelijk/wenselijk is wat betreft de gepersonaliseerde leerroute. De opleiding moet zich wel bewust blijven van de implicaties van gepersonaliseerd leren en de impact ervan op de onderwijsorganisatie en de administratieve processen hierbinnen. Andere voorbeelden van flexibiliteit die het auditteam aantroef, waren de keuzeruimte voor verdieping/verbreding en het doen van praktijkonderzoek. Studenten die al eerder een opleiding binnen het hoger onderwijs hebben afgerond, kunnen (onderdelen van) deze opleiding inzetten als bewijs dat zij leeruitkomsten beheersen.

De opleiding checkt of de stage-/leerwerkplek van de deeltijd-flex student aan de eisen voldoet en of deze hem voldoende mogelijkheden biedt om de leeruitkomsten en uiteindelijk de beoogde leerresultaten te behalen. Daartoe voert zij een werkplekscan uit. Daarnaast werkt de opleiding met een driepartijen overeenkomst die opgenomen is in de Onderwijs- en Examenregeling van de opleiding. De afspraken in deze overeenkomst dragen ertoe bij dat de werkzaamheden in de beroepspraktijk tot het gewenste leerresultaat leiden.

De studentbegeleider heeft een belangrijke rol in het borgen van de kwaliteit van het leertraject en het behalen van de leeruitkomsten. Studenten leren door contactonderwijs op de opleiding, online onderwijs en op de werkplek. Er zijn meerdere routes waarlangs de student de leeruitkomsten kan behalen. De docent is daarbij onderdeel van een veelvormige leeromgeving.

Binnen de deeltijd-flex is sprake van een breed scala aan didactische werkvormen die de opleiding LO ook in de voltijdvariant hanteert. Individueel werken en groepswork wisselen elkaar af. Door passende leerarrangementen en opdrachten sluit de opleiding aan bij verschillende leerstijlen en leermogelijkheden van de volwassen doelgroep die in de regel al beschikt over werkervaring binnen de sector. Er is sprake van een 'vraaggeleide opleiding' waarbij de leervragen van studenten en hun praktijkervaring een belangrijke rol spelen. Naarmate de student in zijn opleiding vordert, nemen zijn opvattingen en ervaringen een steeds prominentere rol in. Hij komt dan tot een steeds eigenstandigere positionering in het veld van sport en bewegen en toetst zijn opvattingen en ervaringen binnen zijn studie- en werkomgeving.

De opleiding LO ontwikkelt het concept flexibilisering steeds verder door bijvoorbeeld nog meer maatwerk mogelijk te maken binnen de onderwijsleeromgeving. Te denken valt hierbij aan de inzet van digitale leermogelijkheden. Ook wil de opleiding nog beter aansluiten op de ontwikkelmogelijkheden van studenten en daarbij eerdere leerwerkervaringen nog nadrukkelijker laten meewegen. Het auditpanel vindt het belangrijk dat de opleiding steeds nieuwe ontwikkelmogelijkheden ziet en daarbij de stem van docenten en studenten meeweegt.

Voor docenten die lesgeven aan de deeltijd-flex geldt, naast de eisen die gelden voor docenten die lesgeven aan de voltijdvariant, dat zij op de hoogte zijn van (1) de uitgangspunten van flexibel deeltijdonderwijs, (2) de didactiek van het leren van volwassenen en (3) in staat zijn om de student te begeleiden zoals een flexibel onderwijsconcept dat verlangt. Verder kunnen zij de leeruitkomsten vertalen naar passende leeractiviteiten voor de doelgroep en informeren zij de student over de mogelijkheden deze binnen zijn leerwerkplek te behalen. Tevens verbinden docenten de leeractiviteiten met het leerproces van de student en weten de verschillende leeromgevingen en leeractiviteiten te combineren om te komen tot de gewenste leeruitkomsten.

Docenten voeren regelmatig overleg en wisselen daarbij ervaringen uit rondom flexibele leertrajecten, ook buiten de opleiding LO. Er vindt kalibratie plaats tussen docenten om te komen tot een eenduidige interpretatie van de leeruitkomsten: wanneer heeft de student een leeruitkomst bereikt; hoe stel je dit vast vormt daarbij de centrale vraag?

Weging en Oordeel

Het curriculum van de opleiding LO bevat een omvangrijke component praktijkleren die studenten waarderen. Het curriculum kent daarnaast vijf leerlijnen die een goed beeld geven van de centrale thema's die de opleiding kenmerken waaronder stage, sociale wetenschappen en humaan biologie. Het curriculum is inhoudelijk een correcte vertaling van de beoogde leerresultaten. Het laat een opbouw zien in verschillende fasen van competentieontwikkeling en complexiteit en biedt studenten de gelegenheid om hun kennis en kunde te tonen. De inhoudelijke accenten in het curriculum sluiten aan op die uit de kennisbasis, uit het landelijk opleidingsprofiel. De onderzoekscomponent is in het curriculum over de vier studie jaren verwerkt. Studentgecentreerdheid is prima uitgewerkt. De begeleiding van studenten is goed vormgegeven en functioneert naar tevredenheid van de studenten. De kwalificaties van docenten zijn toereikend om het onderwijs te verzorgen. De opleidingsspecifieke voorzieningen zijn toereikend en de betrokkenheid van lectoren bij de opleiding neemt toe.

Voor de deeltijd-flex geldt dat het auditpanel tevreden is over de wijze waarop de opleiding LO deze heeft ingericht. De acht onderwijseenheden en de hierin opgenomen leeruitkomsten geven studenten een goed beeld van de inhoud van de opleiding en van de eisen waaraan zij dienen te voldoen. De instroom van studenten is goed geregeld. De onderwijsovereenkomst vormt een goede basis voor zowel de studie als het coachingstraject. De begeleiding van deeltijd-flex studenten heeft de opleiding op orde. Het takenpakket van de begeleiders is helder. Docenten die aan de deeltijd-flex lesgeven, beschikken over didactische vaardigheden die aansluiten op die van de voltijdopleiding met als 'plus' voor de deeltijd-flex dat zij kunnen werken met leeruitkomsten en hierover met collega-docenten van binnen en buiten de opleiding kunnen sparren. De deeltijd-flex is ontwikkelingsgericht; zowel het auditpanel als de opleiding zien nog ontwikkelpotentieel, bijvoorbeeld op het terrein van maatwerk en de aansluiting op de ontwikkelmogelijkheden van studenten. Het auditpanel vindt het belangrijk dat de opleiding steeds nieuwe ontwikkelmogelijkheden ziet en daarbij de stem van docenten en studenten meeweegt.

De opleiding voldoet voor beide opleidingsvarianten op Standaard 2 aan de vereisten, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als **'voldoet'**.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Aanvullende toelichting voor het experiment leeruitkomsten: De opleiding hanteert een passende vorm van toetsing van de leeruitkomsten. De gehanteerde methoden en instrumenten zijn geschikt voor leerwegaafhankelijk toetsen en beoordelen. De opleiding hanteert een heldere procedure voor toetsing, waarop de examinatoren zijn voorbereid. De examencommissie heeft daarbij een uitgesproken, proactieve rol. Zij hanteert een adequate methode om te borgen dat leeruitkomsten door individuele studenten worden gerealiseerd en dat examinatoren voldoen aan de vereiste kwalificaties om de leeruitkomsten op een eenduidige wijze te toetsen en beoordelen.

Bevindingen

De opleiding LO beschikt over een goed uitgewerkte visie op toetsing. Hieruit is afleidbaar dat toetsing niet zozeer het sluitstuk maar veelmeer de start vormt van een goed vormgegeven en uitgewerkt curriculum. Bij de ontwikkeling van onderwijs is voor de opleiding leidend wat zij van de student verwacht en wat deze moet beheersen: de leerdoelen en/of leeruitkomsten. Daarna volgt de vraag op welke wijze zij dit wil toetsen en beoordelen. Tenslotte stelt de opleiding de kernvraag: welke didactiek is geschikt om studenten uit te dagen zich de lesstof eigen te maken?

Het toetsbeleid van de opleiding LO is gebaseerd het toetsbeleidsplan van de CALO. Het auditpanel heeft dit bestudeerd en stelt vast dat dit een compleet en inzichtelijk overzicht geeft over de uitgangspunten van toetsing en de wijze waarop de opleiding het toetsen vormgeeft.

De opleiding toetst zowel formatief en summatief. Formatieve toetsen geven studenten feedback over hun prestaties en bieden docenten informatie over de inhoud en intensiteit van hun begeleiding. Kortom, toetsen sturen het leerproces van de student. Formatieve evaluatie vindt bijvoorbeeld plaats tijdens stages: begeleider(s) en student bespreken dan de voortgang en inventariseren waar zich knelpunten voordoen. Ook bij vaardigheidsvakken is sprake van formatieve toetsing: zo krijgen studenten feedback op hun beweegvaardigheid. Ook peerassessments, waarbij bijvoorbeeld studenten elkaar beoordelen, beschouwt de opleiding als formatieve toetsing. Voor summatieve toetsing geldt dat deze een meer selecterende functie heeft, naast een feedforward/feedbackfunctie (wat weet de student wel en waar kan hij nog een tandje bijschakelen?). Bij summatieve toetsing sluit de student een onderwijseenheid af met een toets. Bij een voldoende score beheerst de student de lesstof in voldoende mate. Voor de opleiding is summatieve toetsing geen doel op zich. Het staat in het teken van een zich verder ontwikkelende student als professional die de kennis die de opleiding bij summatieve toetsing toetst, gebruikt bij zijn activiteiten als student-professional. Het auditpanel onderschrijft dit uitgangspunt en het belang van summatieve toetsing.

Het auditpanel heeft toetsen bestudeerd en stelt vast dat deze studenten voldoende uitdagen om hun kennis en kunde te tonen. Validiteit, betrouwbaarheid en transparantie zijn voldoende geborgd. Zo borgt de opleiding LO de validiteit (meten wat je beoogt te meten) door gebruik te maken van toetsplannen waarin per onderwijseenheid de leerdoelen, het aantal EC's, de toetsvorm en de relatie met het landelijk opleidingsprofiel beschreven is. In het Toetsbeleidsplan zijn de verschillende toetsvormen beschreven die de opleiding LO hanteert. Hiertoe behoren onder meer het portfolio, assessments, beroepsproducten, tentamens en vaardigheidstoetsen.

Duidelijk is dat de opleiding in de eerste fase van de opleiding de afzonderlijke kennis en vaardigheden op basisoniveau toetst om nadien een meer integrale wijze van toetsen in kenmerkende beroepssituaties, stage en afstuderen te hanteren op gevorderd- en bachelorniveau. Tevens neemt de omvang van toetseenheden in EC's toe naarmate de student in zijn studie vordert.

De opleiding besteedt veel aandacht aan de kwalificerende functie van het onderwijs. Binnen het docententeam bestaat de wens om de doeldomeinen 'socialisatie' en 'subjectivering' meer te formaliseren zodat zij ook deze meer en objectiever kunnen waarderen. Ook wil de opleiding nog meer formatief toetsen. Het auditpanel onderschrijft het streven van de opleiding op beide punten. Studenten geven aan tevreden te zijn over de wijze van toetsing en de beoordeling ervan door de opleiding.

Kwaliteitszorg rondom toetsing

Binnen de opleiding LO bewaken moduulverantwoordelijken de kwaliteit en de samenhang binnen de onderwijseenheden en verzorgen zij de afname en evaluatie van toetsen. Docenten ontwikkelen toetsen op basis van het vier-ogen-beleid.

De CALO-brede examencommissie functioneert onafhankelijk van het instellingsbestuur en opleidingsmanagement van de CALO. Zij is verantwoordelijk voor het afstudeerniveau (de voorzitter van de examencommissie ondertekent het diploma van de afgestudeerde) en voor de kwaliteit van de toetsorganisatie. In het 'Reglement examencommissie' zijn taken en bevoegdheden beschreven. Uit het jaarverslag van de examencommissie blijkt onder andere dat deze periodiek overleg voert met de hogeschooldirectie en het management van de CALO. Het auditpanel stelt na bestudering van het jaarverslag vast dat de examencommissie haar wettelijke taken naar behoren en onafhankelijk uitvoert.

De toetscommissie ressorteert eveneens onder de CALO en valt formeel onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie. Haar werkzaamheden liggen op het terrein van kwaliteitsbewaking van en advisering rondom toetsing. Jaarlijks rapporteert de toetscommissie aan de examencommissie. Indien nodig, neemt de voorzitter van de toetscommissie deel aan het overleg tussen examencommissie en management. Uit de werkzaamheden die de toetscommissie recent heeft uitgevoerd blijkt, dat er sprake is van voldoende kwaliteitsborgende mechanismen binnen de opleiding LO op het gebied van toetsing. Zo heeft zij recent de afstudeerwerken van de opleiding bestudeerd en hierover aan de examencommissie gerapporteerd (de toetscommissie was tevreden over het afstudeerniveau), binnen de kaders van de 'derde kans tentamens' heeft zij deze tentamens geanalyseerd en checkt zij op basis van een checklist de kwaliteit van de tentamens van de opleiding LO. Indien toetsontwikkelaars dit wensen, geeft de toetscommissie advies over toetsconstructie. Het auditpanel is tevreden over de wijze waarop de toetscommissie invulling geeft aan haar takenpakket.

De leden van de examen- en toetscommissie zijn BKE- en/of SKE-gecertificeerd. Doordat docenten BKE/SKE-gecertificeerd zijn, is er binnen de opleiding sprake van meer discussie op het terrein van toetsing. Het auditpanel vindt dit belangrijk omdat deze discussies in de regel leiden tot kwaliteitsverhoging en een breed gedragen visie op het terrein van toetsing. Mooi is tevens dat de opleiding zich richt op meer innovatieve toetsvormen zoals de vlog (een video weblog waarbij de student verslag doet van zijn opleidingsactiviteiten, bijvoorbeeld tijdens een LO-les).

Ten aanzien van de beoordeling van toetsen merkt het auditpanel op dat dit op een adequate wijze gebeurt. Geconstateerd wordt wel dat er een verscheidenheid aan beoordelingsformulieren gehanteerd wordt, hetgeen de eenduidigheid en herkenbaarheid voor de gebruikers (inclusief studenten) niet ten goede zou kunnen komen. De suggestie van het panel is hier aandacht voor te hebben.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding LO tijdens COVID-19 maatregelen neemt om onderwijs en toetsing door te laten gaan waardoor studenten zo min mogelijk vertraging oplopen. Niet op alle gebieden was vertraging te voorkomen, maar waar mogelijk heeft de opleiding naar alternatieven gezocht. Ook voor het uitvoeren van het praktijkonderzoek heeft de opleiding scenario's opgesteld, waardoor studenten verder konden. Het auditteam is van oordeel, dat de opleiding op het terrein van toetsing binnen Covid-19 zorgvuldig te werk gaat.

Deeltijd-flex

Door de deeltijd-flex is een toetsprogramma opgesteld waarbij per eenheid van leeruitkomsten is aangegeven welke toets(vorm) zij inzet. Deze toetsen hebben meestal de vorm van een opdracht. Het resultaat hiervan is een beroepsproduct. De student kiest per semester op welke eenheid van leeruitkomsten hij zich richt. Hieruit volgt aan welke bijbehorende toetsen hij deelneemt.

De leeruitkomsten vormen het vertrekpunt voor de toetsing binnen de deeltijd-flex. De opleiding toetst leeruitkomsten door leerwegonafhankelijke toetsen. Kenmerkend voor leerwegonafhankelijk toetsen is, zoals de term aangeeft, dat de opleiding leeruitkomsten beoordeelt onafhankelijk van de wijze hoe en de plek waar de student geleerd heeft. De leerwegonafhankelijke toetsing richt zich op eenheden van leeruitkomsten. Aan de eenheden van leeruitkomsten zijn studiepunten in EC's gekoppeld. De student krijgt EC's voor de leeruitkomsten die hij aantoonst. Behaalt de student deze eenheid van leeruitkomsten, dan krijgt hij het aantal studiepunten toebedeeld dat bij de eenheid van leeruitkomsten horen.

Voor de deeltijd-flex student geldt dat hij aan een portfolio werkt met daarin opgenomen de beroepsproducten/bewijzen, zelfreflecties en de opgehaalde feedback van begeleiders, docenten en medestudenten. Hij voegt hier een theoretische en methodische verantwoording toe. Het portfolio-assessment toetst eenheden van leeruitkomsten binnen één of meerdere taakgebieden. Het portfolio-assessment bestaat uit, naast de inhoudelijke beoordeling van het portfolio, uit een criteriumgericht interview en een door de opleiding voorgeschreven theorietoets per blok. Deze toets is altijd gekoppeld aan de eenheid van leeruitkomsten en is voorwaardelijk voor het behalen van deze eenheid. Voor de beoordeling van iedere eenheid van leeruitkomsten is een beoordelingsrubric gemaakt.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding een adequate wijze van toetsing hanteert die goed aansluit bij de uitgangspunten van de deeltijd-flex. Het behalen van een theorietoets is voorwaardelijk voor het behalen van een eenheid van leeruitkomsten. Het auditpanel merkt nog op dat de beoordelingen door 'externen', t.w. de stagebegeleider in het werkveld, voortdurend om aandacht vraagt. Het blijft een kwetsbaar construct.

Afstuderen

Sinds de laatste accreditatie heeft de opleiding een forse inhaalslag gemaakt op het terrein van afstuderen nadat het toenmalige auditpanel hier een aantal kritische kanttekeningen bij maakte. Zo is de structuur van het afstudeertraject gewijzigd.

De borging van het afstudeerniveau is beschreven in de door het auditpanel bestudeerde Afstudeernota. Dit document biedt een compleet en inzichtelijk overzicht van de afstudeerprocedure en de wijze waarop de opleiding het afstudeerniveau garandeert. Het afstudeerniveau ('startbekwaamheid voor de uitoefening van beroep leraar LO') stelt de opleiding vast op basis van afstudeerwerken binnen verschillende eenheden: een lessenreeks binnen het Didactisch practicum VO 2 (kern: onderzoeksvaardigheid 'observerend vermogen'), ontwikkeling van een eigen vakvisie (kern: onderzoeksvaardigheid: 'bronnenonderzoek'), ontwikkelen en legitimeren van een eigen vakvisie' (kern: onderzoeksvaardigheid, 'bronnenonderzoek'), 'PTB' (kern: onderzoeksvaardigheid: 'interviewen'/'gesprekstechnieken'), Eindstage en tenslotte een vlog en verslag binnen de onderwijseenheid 'Pedagogische tact in bewegingsonderwijs' (kern: onderzoeksvaardigheid 'interviewen/gesprekstechnieken').

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding op deze wijze zicht krijgt op het afstudeerniveau van de student en de student gelegenheid biedt om zowel zijn theoretische kennis als zijn praktijkkennis en vaardigheden te tonen. Toch plaatst het auditpanel hier een kanttekening; zie hierna.

Wat betreft afstuderen en/of toetsing merkt het auditpanel op dat een examinator en een collega uit het werkveld (stage en pedagogisch tact) bij de beoordeling van afstudeeronderdelen betrokken zijn.

Het auditpanel stelt vast dat het voor de opleiding de laatste jaren een speurtocht is geweest om een zo volledig mogelijk afstudeerprogramma te realiseren dat dekkend is voor de beoogde leerresultaten. De opleiding is er zeker in geslaagd een afstudeerprogramma te ontwerpen dat studenten de gelegenheid biedt zijn bachelorniveau aan te tonen. Hoewel de beoogde leerresultaten gebundeld zijn in de afstudeernota, zou het naar de mening van het auditpanel de herkenbaarheid vergroten wanneer er meer een eenheid van gemaakt zou worden. De te realiseren beoogde leerresultaten zijn nu versnipperd over meerdere afstudeerproducten en biedt de opleiding studieonderdelen aan in het vierde studiejaar die niet tot het afstudeerprogramma behoren.

Weging en Oordeel

De opleiding beschikt over een systeem van toetsen en beoordelen dat de validiteit, betrouwbaarheid en de transparantie waarborgt. Ook de variatie in toetsvormen heeft de opleiding op orde. Het afstudeerprogramma is gedegen van opzet en zorgt ervoor dat studenten op alle beoogde leerresultaten worden getoetst. Zowel de, door het management adequaat gefaciliteerde, examencommissie als de toetscommissie kwijten zich op consciëntieuze wijze van hun taken.

Voor de deeltijd-flex stelt het auditpanel vast dat de opleiding hier op een adequate wijze toetst en aansluit bij de uitgangspunten van een deeltijd-flex opleiding: flexibel en leerwegaafhankelijk toetsen van eenheden van leeruitkomsten. De rol van het portfolio-assessment is duidelijk beschreven; positief is het auditpanel over het voorwaardelijk karakter van het behalen van de theorietoets.

De opleiding voldoet op Standaard 3 aan de vereisten, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als **'voldoet'**.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Aanvullende toelichting voor het experiment leeruitkomsten: De toetsen en eindwerken dragen aantoonbaar bij aan het behalen van de leeruitkomsten.

Bevindingen

Het panel heeft voorafgaand aan de audit van vijftien afgestudeerden (drie van de oude deeltijd en twaalf van de voltijd) uit de twee meest recente cohorten de afstudeerproducten bestudeerd. Deze bestonden uit twee van de in totaal vier afstudeerproducten waarop studenten afstuderen. Van een aantal studenten heeft het auditpanel tijdens de audit de gelegenheid gehad om het totaalpakket aan vier afstudeerproducten te bestuderen. Van de deeltijd zijn zowel de 'vakvisie theorie bewegingsonderwijs' als het 'project' bestudeerd en beoordeeld. Van de voltijd zijn de 'vakvisie theorie bewegingsonderwijs' en het 'project' bestudeerd en beoordeeld van studenten die in 2018-2019 zijn afgestudeerd en de 'vakvisie theorie bewegingsonderwijs' en het *case report* en werkveldpresentatie van Pedagogische Tact in het bewegingsonderwijs van studenten die later, in 2019/2020 zijn afgestudeerd. Al deze producten gaven het auditpanel goed zicht op het afstudeerniveau van zowel de voltijd, de deeltijd-/flexstudenten. De afstudeerproducten representeren het bachelorniveau. Op basis van hetgeen het auditpanel aan afstudeerwerken heeft bestudeerd en beoordeeld, verwacht het auditpanel dat de afstudeerwerken ook van de toekomstige flex-studenten het bachelorniveau representeren. De opleiding verwacht dat in het studiejaar 2020/21 tien studenten afstuderen die de deeltijd-flex hebben gevolgd.

De afstudeerwerken zijn relevant voor de beroepspraktijk waarbij de onderzoekscomponent op een adequate wijze is verwerkt. Wel kunnen studenten beter motiveren waarom zij voor een bepaalde onderzoeksmethodiek gekozen hebben. Het auditpanel stelt vast, na bestudering van het pallet aan afstudeerwerken, dat studenten van beide opleidingsvarianten de beoogde leerresultaten realiseren en daarmee het bachelorniveau bereiken en onderschrijft de door de opleiding gegeven beoordeling.

Uit het auditgesprek met alumni en werkveldvertegenwoordigers, concludeert het panel dat studenten goed in het werkveld landen. Een enkele werkveldvertegenwoordiger wees er op dat afgestudeerden, met name de voltijders, nog kunnen groeien in het implementeren van de resultaten van praktijkgericht onderzoek. De alumni vinden dat zij breed zijn opgeleid en beschikken over het vermogen om zelfstandig kennis te ontwikkelen.

Weging en Oordeel

De opleiding levert over de volle breedte van beide varianten studenten af die beschikken over de vereiste competenties. Dat wordt niet alleen duidelijk uit het optreden van de studenten met wie het panel tijdens de audit sprak, maar ook uit de tussentijdse toetsen en de selectie van eindwerken die het panel, naar rato van de voltijdse als deeltijdse variant heeft beoordeeld. De afstudeerproducten van de (oude) deeltijd-, voltijd- en flexopleiding representeren het bachelorniveau. Het auditpanel verwacht, gelet op de kwaliteit van alle door hem bestudeerde afstudeerwerken, dat de afstudeerproducten van flexstudenten ook in de toekomst het bachelorniveau zullen representeren. Het werkveld, de alumni inclusief, zijn te spreken over het functioneren van de afgestudeerden in de praktijk.

De opleiding voldoet op Standaard 4 aan de vereisten, op grond waarvan het panel deze standaard beoordeelt als '**voldoet**' voor beide varianten.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het auditpanel stelt vast dat de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding aan de basiskwaliteit voldoet. Het auditpanel was onder de indruk van het feit dat zowel studenten als docenten trots zijn op hun opleiding. Daarnaast constateerde het auditpanel dat de visie en daarmee het DNA van de opleiding er stevig inzit en op alle niveaus is terug te zien.

Gelet op de kwaliteit van de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding van Hogeschool Windesheim en het feit dat afgestudeerden van de opleiding over het bachelorniveau beschikken, adviseert het auditpanel de NVAO tot continuering van accreditatie van deze opleiding in de voltijdvariant.

Voor de deeltijd-flex variant in het experiment leeruitkomsten geldt, dat deze voldoet aan de standaarden zoals beschreven in het protocol 'Beoordeling bestaande experiment leeruitkomsten'. Ook voor deze deeltijd-flex variant adviseert het auditpanel continuering van de accreditatie.

6. AANBEVELINGEN

Het auditpanel heeft geen aanbevelingen voor de opleiding.

BIJLAGE I**Scoretabel**

Scoretabel paneloordelen Christelijke Hogeschool Windesheim hbo-bachelor Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke opvoeding Voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

Scoretabel paneloordelen Christelijke Hogeschool Windesheim hbo-bachelor Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke opvoeding Deeltijd-flex	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

BIJLAGE II   Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. de hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding, Hogeschool Windesheim. Datum locatiebezoek: 1 december 2020.

Tijdstip	Programma Onderdeel
8.45	Ontvangst panel
9.00- 9.30	Rondleiding CALO met studenten en docenten
9.30 – 9.45	Paneloverleg
9.45 – 10.45	Gespreksronde: Docenten
10.45- 11.00	Paneloverleg
11.00 – 11.30	Gespreksronde: MT
11.30 – 11.45	Paneloverleg
11.45 – 12.30	Gespreksronde: studenten
12.30 -13.45	Lunch + materiaalinzage
13.45– 14.30	Gespreksronde: borgingscommissies (EC, TC, OC)
14.30 – 14.45	Paneloverleg
14.45 – 15.30	Gespreksronde: werkveld en alumni
15.30 – 16.15	Paneloverleg
16.15	Terugkoppeling

NB. Om privacy-redenen zijn de namen van individuele gesprekspartners niet opgenomen in dit overzicht. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend en eventueel op te vragen.

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018 en het 'Protocol bestaande experimenten leeruitkomsten' van april 2019. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving geen reacties.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Tevens is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de auditpanels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Het oordeel van het auditpanel, vastgelegd in een conceptrapport, werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018' en in het protocol 'Beoordeling bestaande experimenten leeruitkomsten'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd[-flex] en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren.
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort.
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen.
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III   Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport opleiding.
- Domeinspecifiek referentiekader en de leerresultaten van de opleiding.
- Schematisch programmaoverzicht.
- Opleidingsdeel OER LO deeltijd flexibilisering 2020-2021.
- Addendum LO deeltijd flexibilisering.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen van beide varianten, met vermelding van:
  - leerresultaten, leerdoelen/leeruitkomsten, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel:
  - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van *alle* recente eindwerken (of van portfolio's / werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid).
- Jaarverslag examencommissie en verslagen opleidingscommissie.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het panel heeft van vijftien studenten de eindwerken bestudeerd. Om privacy-redenen zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken, zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV   Panelsamenstelling

Op 25 augustus 2020 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Hbo-bacheloropleiding Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding van Hogeschool Windesheim onder het nummer 9830. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	Bachelor Opleiding tot Leraar van de eerste graad in Lichamelijke Opvoeding.
----------------------	--

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
De heer W. Ludeke	Voorzitter	De heer Ludeke beschikt over uitgebreide (bestuurlijke) ervaring binnen het onderwijs en de sportwereld.
Mevrouw A.F.T. Ludérus	Lid	Mevrouw Ludérus is als onderzoeker en docent verbonden aan de HALO van de Haagse Hogeschool.
Mevrouw M.W. Ensink	Lid	Mevrouw Ensink is hogeschooldocent Bewegingsonderwijs aan de Marnix Academie in Utrecht.
De heer M.J.P. de Wit	Lid	De heer De Wit is opleidingsmanager en hogeschoolhoofddocent van de ALO binnen de Hogeschool Arnhem/Nijmegen.
Mevrouw R. Houkes	Studentlid	Mevrouw Houkes is student van ALO aan de Hanzehogeschool.
De heer G.W.M.C. Broers	Secretaris	De heer Broers is NAVO-getraind secretaris.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800
F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl
I www.hobeon.nl